

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau Resum executiu

Títol: Representació dels menors estrangers no acompanyats als mitjans de comunicació de premsa escrita

Autor/a: Samia el Guerche

Tutor/a: Massoud Sharifi Dryaz

Data: 03/06/2020

Grau en: Sociología i Estadística aplicada

Aquest treball d'investigació es tracta de l'anàlisi de la representació dels menors estrangers no acompanyats als mitjans de comunicació de premsa escrita. Actualment, els mitjans de comunicació tenen un paper central en la transmissió de la informació i dels esdeveniments que tenen lloc en una societat. Tenint en compte que els mitjans de comunicació influeixen en el grau d'inclusió o exclusió dels nous arribats a la societat receptora (Zapata-Barrero i Ricard, 2007), resulta rellevant determinar quina és la representació que es fa d'aquest col·lectiu. S'ha escollit el col·lectiu dels menors estrangers no acompanyats, ja que existeix una mancança de literatura sociològica respecte a aquesta temàtica, a causa de la seva novetat com a nou col·lectiu dins els fluxos migratoris i la seva presència destacada en els mitjans de comunicació, sobre tot, durant els últims dos anys. Així, la qüestió principal plantejada per aquest estudi és l'anàlisi de la presència o absència d'elements estigmatitzadors en la representació dels menors estrangers no acompanyats en els mitjans de comunicació de premsa escrita.

Un dels principals autors utilitzats en aquesta investigació, Igartua (2004) analitza les temàtiques que apareixen més freqüentment relacionades amb la immigració i troba que aquestes són la responsabilització dels immigrants de diferents problemàtiques, la vinculació de la immigració amb la violència i l'entrada irregular en "pateres". Per altre part, autors com Villalobos Molina (2004) i Zapata-Barrero i Ricard (2007) estudien les estratègies discursives utilitzades per part dels mitjans de comunicació per informar sobre aquest grup. Les conclusions a les que arriben aquests autors és que els mitjans utilitzen tècniques com la despersonalització minimitzant la responsabilitat quan la persona "autòctona" és la que comet un delictes contra la persona immigrant, recorren a paraules i metàfores amenaçants, utilitzen figures estereotipades, entre altres.

La metodologia emprada en aquest treball es tracta de l'anàlisi del discurs, àmpliament reconeguda dins les ciències socials, ja que permet extreure els discurs associats a una visió particular del món (Palma i Manrique, 2010). D'aquesta manera, s'han seleccionat quatre diferents mitjans de comunicació de premsa escrita en funció de la seva tendència ideològica (liberal i conservadora), ja que autors com Van dijk (1996) posen de manifest que a l'hora d'informar sobre els esdeveniments, les línies editorials, implícitament, estan

expressant les seves opinions o interpretacions d'aquests esdeveniments. Així, s'han escollit El País i El Periódico de tendència liberal i progressista i El Mundo i ABC de tendència conservadora i dretà. La mostra final és de 36 notícies. A partir de la codificació d'aquestes notícies, s'obtenen un seguit d'indicadors que responen a les preguntes d'investigació plantejades: etiquetes que s'utilitzen per definir i dirigir-se a aquests menors, expressions o paraules més freqüents a l'hora de parlar sobre aquest fenomen, fonts principals, raons que expliquen l'arribada dels menors i solucions i, per últim, les principals temàtiques tractades.

Analitzant els resultats, s'ha observat que, globalment, tres dels quatre periòdics comparteixen similituds a l'hora d'informar sobre el fenomen tractat i són El Mundo, ABC i El Periódico. Tot i que El Periódico es defineix com un mitjà progressista i liberal, s'apropa més a la línia editorial de El Mundo i ABC, els quals se'ls identifica amb una ideologia conservadora. Mentre que els tres periòdics opten per l'ús d'un concepte amb tendències discriminatòries ("menes", "nens del carrer"), El País utilitza termes que d'entrada s'aproximen a conceptes imparcials i buits de prejudicis, per exemple l'ús del concepte "migrat". En quant a les expressions més comunes, s'ha vist que ABC i els altres tenen tendència a utilitzar expressions que denoten negativitat i evoquen imatges estereotipades sobre el col·lectiu, com per exemple "inseguretat", "col·lapse", "arribada massiva", "drogoaddicció", entre altres. En canvi, El País ofereix expressions que representen els menors com subjectes d'un seguit de drets (educació, regularització, emancipació, etc.). En tercer lloc, les fonts citades en els periòdics conservadors han estat caracteritzades per la presència, predominant, de referències dels diferents agents polítics, ja siguin membres de l'equip de govern, partits d'oposició com polítics de les diferents comunitats autònomes, mentre que les fonts alternatives no han estat significativament representatives, excepte en alguns casos d'El País. Per últim, entre les temàtiques o "frames" més recurrents i representatius entre els quatre són; el debat polític entre les parts involucrades en quant l'administració i el destí de fons dels centres; la ineficiència dels centres de menors, menors com responsables de delictes i, per últim, menors com a víctimes.

A partir de tot el que s'ha exposat anteriorment, les conclusions que s'extreuen és que la reproducció de certes problemàtiques relacionades amb els menors

estrangers no acompanyats i l'ús de paraules i expressions alarmistes i sensacionalistes en alguns noticiaris poden contribuir a la representació dels menors des d'unes lògiques discriminatòries i estigmatitzadores. Per acabar, com a limitació, no es pot assegurar representativitat ni tampoc es poden extrapolar els resultats als altres mitjans de comunicacions. Per altre part, en quant a futures investigacions, aquest treball de recerca pot servir com a base per aprofundir en com les representacions dels menors en els mitjans influeixen en les percepcions que té la societat sobre aquest fenomen.